

The image shows the front cover of a book. The cover is a dark, textured green color. A decorative border with a repeating floral or star-like pattern surrounds the central text area. The text is centered and reads: "25 PUNKTER TIL BEDRE BØKER". At the bottom of the central area, it says "GYLDENDAL NORSK FORLAG" followed by a horizontal line and the year "1958".

25
PUNKTER
TIL BEDRE
BØKER

GYLDENDAL
NORSK FORLAG

1958

25 punkter til bedre bøker. Gyldendal norsk forlag 1958. 19 sider. Format 118 x 195 mm. Satt med 11 punkt Bembo. Trykt i Centraltrykkeriet på 120 gram matt satinert Special fra A/s Hamang Papirfabrik. Bokbinderarbeid ved A/s Bokbind.

Innskannet av Torbjørn Eng januar 2009 for Typografi i Norge, <http://www.typografi.org>.

FORORD

Dette lille skrift er tenkt som en medhjelper for de fagfolk som skal produsere våre bøker. Ved hjelp av noen regler og eksempler tar det sikte på å vise den stil forlaget ønsker å få gjennomført i sine bøker og den grad av ensartethet man gjerne vil oppnå i produksjonen. Regler alene garanterer imidlertid ikke noe godt resultat; det er fortsatt den enkeltes positive medvirkning det hele avhenger av.

Vi er fullt klar over at maskinarbeide og nødvendig rasjonalisering ofte gjør det umulig å gjennomføre gamle, hevdvunne typografiske regler. Her er derfor bare tatt med regler og ønsker som vi vet ikke vil hemme produksjonen.

Som grunnlag har vi benyttet lignende publikasjoner fra ledende forlag og trykkerier i utlandet.

Med vennlig hilsen

GYLDENDAL NORSK FORLAG

INNHold

SETTERIET

Prøvesider	9
Teksten	9
Innrykning	10
Fremhevelser	10
Titler	10
Kolumnetitler	10
Forord	10
Innhold	11
Fotnoter	11
Ombrekning	11

TRYKKERIET

Margforhold og beskjæring ..	13
Tilretning og fargestilling ..	13
Rentrykk	13
Ekspedisjon	13

EKSEMPLER

Nedrykningsside	17
Tekstside	18

SETTERIET

PRØVESIDER

Full venstreside og nedrykning med tittel på høyresiden 1
bes satt i overensstemmelse med eventuelle skisser og
trekkes av som oppslag på tilnærmet riktig papir i rå-
format. Margene må være riktige. Nødvendige opplys-
ninger om skrift, kegel, satsbredde, linjeantall, bokstav-
antall og papirformat bes påskrevet.

Den godkjente prøveside bør følge bokens gang fra
setteri til maskinsal.

TEKSTEN

All sats skal fortrinnsvis være knepen (selvfølgelig uten 2
overdrivelser). For leseligheten er det bedre å dele ord
enn å få ujevn og utslått sats. Diktsats, også enkelte vers
i romaner, skal settes som drittelsats (faste enheter). I
romaner settes vers med mindre grad enn hovedteksten.

For å få et penere satsbilde bes gefirt-tankestrekk skiftet 3
ut med tankestrek på 6-7 p. lengde. (Dette gjelder for
vanlige bokskrifter.) Etter begynnelses-tankestrekk ved
replikker settes fast enhet (slis).

Mellom årstall, f. eks. 1957-58, anvendes bindestrek. 4

Punktum utelates etter overskrifter. Etter punktum 5
ved slutten av en setning brukes bare vanlig ordmellom-
rom. Etter punktum ved forkortelser benyttes slis, f. eks.
L. O. Nilsen. Ved utpunkttering (utelatelser) i tekst skal
det være fast enhet (maks. slis) mellom punktene.

INNRYKNING

- 6 Første linje i et kapitel skal ikke ha innrykning, de øvrige steder innrykkes 1 gefirt. Deles kapitler i flere avsnitt uten mellomtitler, kan det anbringes en stjerne i mellomrommet, f. eks. nederst på en side for å markere avsnittet.

FREMHEVELSER

- 7 Til fremhevelser i teksten brukes kursiv. Skal forfatternavn og boktitler fremheves, brukes kapiteler til navnet og kursiv til titelen.

TITLER

- 8 Versaltitler må alltid utlignes – og fremfor alt utlignes likt gjennom hele boken. Ord mellomrommene bør ikke være for store, vanligvis er halvgefirt riktig.

Hvis annet arrangement ikke er ønsket, plasseres titler øverst på siden i underkant av kolumnetitlene; hvis boken ikke har kolumnetitler, plasseres titelen på høyde med annen tekstlinje.

KOLUMNETITLER

- 9 I kolumnetitler settes forfatterens navn eller bokens tittel på venstresidene og bokens tittel eller kapitlets tittel på høyresidene. Ofte settes kapitlenes titler på venstresidene og eventuelle mellomtitler på høyresidene. Til kolumnetitler brukes normalt kapiteler (uten versaler for navn, utlignet), eventuelt versaler av en passende skriftgrad.

FORORD

- 10 Et forord som ikke fyller minst $\frac{3}{4}$ side, må settes på smalere mål enn teksten og fortrinnsvis skytes mer enn denne. Forord kan ofte med fordel settes med kursiv.

INNHold

For innholdsfortegnelser gjelder regelen minst mulig utpunktning. Ofte kan utpunktning sløyfes. Omfattende innholdsfortegnelser med korte linjer bør derfor settes to-spaltet. Under alle omstendigheter bør det være rikelig skytning. 11

FOTNOTER

Fotnoter settes normalt med en mindre grad enn teksten. 12 Skytningen stemmes av etter hovedskriftens skytning. Nederste notelinje og nederste tekstlinje på motstående side skal holde register.

Hvis det er få noter i boken og høyst én pr. side, gis henvisningene med stjerne. Er det mange noter, benyttes tellere av brøktall. Brøktallets størrelse avstemmes etter skriftgraden. Notestrek brukes ikke.

OMBREKNING

Titelsider og titelarrangement settes ifølge uttegning og godkjent prøveside.

Vi tillater ikke juksekytning i våre bøker. Oppstår det 13 uløselige problemer, er vi innstilt på å sløyfe eller skrive til et ord eller to i korrekturen.

Vanlige horunger tillates ikke. (I ytterste nød kan full 14 utgangslinje øverst på siden godkjennes.) I enkelte tilfelle kan en kort utgangslinje (3-5 c.) settes nedenfor vanlig sidelengde på venstresiden hvis høyresiden i oppslaget slutter med full linje. Dette må ikke gjøres hvis pagina er plasert nederst på siden.

På første side i en bok bør innrykningslinje nederst 15 på siden unngås. Innrykningslinje nederst på en og annen tekstside er forøvrig uunngåelig, men hvis tilfellet vil at

- man får det på flere sider etter hverandre, bør dette om mulig søkes unngått.
- 16 Etter avsnitt (med eller uten stjerne) og titler nederst på en side, bør det være plass til ytterligere 3 tekstlinjer. Hvis ikke, bør det nye avsnitt begynne på neste side.
- 17 En utgangsside bør bestå av minst 5 linjer. Utgangssider skal ikke pagineres hvis avstanden fra pagina til siste tekstlinje overstiger 5 linjer og absolutt ikke hvis høyre side er en smusstitel.
- 18 Ved ombrekningen må setteren prøve å unngå at boken ender med et $\frac{1}{4}$ -ark. $\frac{1}{4}$ -arket må i tilfelle ligge omkring nest siste ark.
- 19 Er det autoklisjeer eller rammer øverst på sidene, må disse plasseres så de kommer i overkant av de lave bokstavene (m, n, osv.) på motstående side.
- 20 Norm settes vanligvis med 6 p. av bokens skrift og plasseres i marginen. Normens ordlyd oppgis av oss, f. eks. 10. Holt: Mennesker.

TRYKKERIET

MARGFORHOLD OG BESKJÆRING

Like så viktig som satsbehandlingen er margforholdene, og vi ber trykkeriet sende formatark til godkjenning, såfremt prøvesidens plassering ikke er godkjent.

Ved beskjæring av en vanlig bokside regner vi 3 mm i overkant, 5 mm i ytterkant og 7 mm i underkant.

TILRETNING OG FARGESTILLING

Tilretning og fargestilling må, under hensyntagen til papirkvalitet og arbeidets art, være i overensstemmelse med de normer som legges til grunn for godt bokarbeide.

RENTRYKK

Rentrykk av *første trykksform* (eventuelt bare primaformen) bes sendt forlaget umiddelbart etterat trykningen er begynt. Forøvrig sendes rentrykk etter hvert som arbeidet skrider frem. Det må *ikke* ventes til boken er komplett, idet vi vanligvis ingen interesse har av rentrykk etterat boken er levert til bokbinder.

EKSPEDISJON

Det er en forutsetning at ethvert opplag *sorteres* før det pakkes eller leveres til bokbinder.

Hver pakke skal inneholde ca. 3 % overskudd. Det vil si at pakkene skal inneholde enten 257 eller 515 eksem-

plarer. Alle pakker bes tydelig merket med etiketter. Da antallet i den siste pakke av hver signatur vil komme til å variere, må denne merkes spesielt.

Tilsvarende overskudd bes også gitt ved levering (upakket) direkte til bokbinder, f. eks. 2000 + 3%.

EKSEMPLER

Side 17 og 18 viser hvordan en enkel nedrykningsside og en full tekstsider bør være:

Satsen er ikke overdrevent knepet, tankestreke er korte, det er benyttet slis etter tankestrek ved replikkens begynnelse, det er slis etter forkortelsespunkt og konstant avstand mellom punktene i utelatelsestegnet.

FØRSTE KAPITEL

Som Beck Dozer hadde forutsagt, ble klokken tolv før de kom. Fra vinduet kunne Beck og Duncan se dem gå ut av bilen som var kommet hakkende og prustende gjennom sølepyttene nede på plassen. Det var noe ved denne avstigningen som kunne minne om det gamle klovnenummeret på sirkus; i det uendelige holdt de på å strømme ut av bilen, de virret en stund omkring mellom hverandre, vendte kraftige ryggtavler mot regndrevet og vekslet et og annet ord, til en kjent skikkelse akslet seg ut bak rattet og marsjerte foran dem inn av fengselsporten. Nå viste det seg at det ikke var flere enn syv av dem.

Lu satte i å ule; det var lyden man ellers kan høre fra dypet av skogen i klare vårnetter, like før dagen gryr. Det mystiske ble borte etter hvert som ulingen steg i styrke, det ble mer og mer likt Lu.

– Ti stille, ropte Duncan. – Jeg hører ingenting.

Lu skiftet tone, men fortsatte som før. Beck skrittet brysk over gulvet til celledøren og stakk ansiktet halvveis inn mellom sprinklene. Han talte hardt til henne.

– Det er slike lyder de vil høre fra en nigger. De venter på at du skal begynne akkurat slik. De liker seg da. For da vet de at de har fått deg der de vil ha deg i femti, hundre, to hundre år til. Og jeg sier deg at nå holder du kjeft, jeg klarer ikke å høre på det her lenger, Lu Johnson. Det er ingen som ser på deg. Best du sanser på at Jesus ikke har glemt deg.

Hun begynte plutselig å hviske:

– Jesus, om det så var mitt siste ord, *Han* har aldri glemt meg, Brer Beck.

– Da får du sette deg der og tenke på Ham til jeg forteller deg at du kan gå.

I stillheten som fulgte kunne de høre stemmene som steg opp til dem fra hallen i første etasje. Mr. Trewolla, i slåbrok, var kommet ut i døren for å forklare seg; løstennene lå igjen i glasset på nattbordet.

– Ordre er ordre. Han har sagt at jeg ikke skulle slippe dere inn.

– Jeg skulle bare snakke med ham, sa Jimmy Tallant.

– Ikke åpne døren for ham, ropte Duncan ovenfra. – Jeg har vært ute og snakket med ham en gang i kveld allerede. Hvis han har noe å snakke med meg om, skal jeg komme ned.

– De her? huiet Mr. Trewolla.

– Etterat jeg så Duncan, er der kommet til et par ting vi ikke visste om, og nå er Grantham villig til å sette en strek over hele affæren uten skade for noen av partene. Men jeg må snakke et par ord med niggeren. Fem minutter klarer seg. Okei?

Mr. Trewolla nøs.

– Okei? gjentok Jimmy Tallant.

En av Grantham-karene som sto ved siden av ham, en ung, bredvokst kjempe, la skulderen til døren som Mr. Trewolla hadde åpnet på klem da de banket på. Det knaket i treverket, og boltene som holdt festet til sikkerhetslenken, fór ut av døren med et brak.

– Det er best De går og får på Dem et par sokker, Mr. Henry, sa Tallant idet han gikk forbi ham og inn. – Det er så usedelig fort gjort å bli forkjølt i dette ruskeværet.

– Duncan, jeg var helt maktesløs, jeg klarte ikke å . . .

– Det er all right, Mr. Henry, svarte Duncan, denne gang fra den andre siden av døren på toppen av trappen. – Bare gå inn til Dem selv nå.

– Pappa, nå skal du komme inn til meg! ropte Mrs. Trewolla. – Du skal ikke ha noe med disse menneskene å gjøre.

Dette skrift er satt med 11 p. Bembo antikva og trykt i Centraltrykkeriet, Oslo 1958, på 120 gr. matt satinert Special fra A/s Hamang Papirfabrik, Sandvika. Bokbinderarbeidet er utført av A/s Bokbind, Oslo